

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ 1

Тема: Структура населення світу. Трудові ресурси.

Мета: Надбання навичок і умінь працювати з підручником та довідковою літературою.

ПЛАН

- 1) Статева структура населення світу;
- 2) Вікова структура населення світу;
- 3) Релігійна структура населення світу;
 - а) основні релігії
 - б) локальні релігії
- 4) Трудові ресурси.

Статева структура населення світу

Статевий склад характеризує співвідношення чисельності чоловіків і жінок у структурі населення. Формується під впливом процесів народжуваності, смертності, міграцій і війн (оскільки втрати у війнах особливо значні серед чоловіків). У цілому в світі чоловіків більше, ніж жінок на 34 млн. осіб. Найбільша різниця між кількістю чоловіків і жінок спостерігається в країнах Південної Азії і Китаї і становить приблизно 70 млн. У переважній більшості економічно розвинутих країн (країни Європи, США, Канада, Японія) жінок навпаки значно більше, ніж чоловіків. Це зумовлюється різними рівнями смертності чоловіків і жінок. У переважній більшості країн світу тривалість життя жінок більша, ніж чоловіків (у більшості країн Європи, в Японії, США, Канаді, Австралії – на 5–8 років). Лише в Індії, Пакистані, Бангладеш, Іраку, Непалі, Бутані, Буркіна-Фасо, Папуа-Новій Гвінеї тривалість життя жінок менша. По світу в цілому середня тривалість життя жінок на 2,7 років більша, ніж чоловіків (у Північній Америці – на 7,4, Латинській Америці – на 4,8, Африці – на 3,1).

Істотно відрізняється статевий склад населення в сільській і міській місцевостях. У економічно розвинутих країнах чоловіків у сільській місцевості більше, ніж жінок, оскільки в умовах високо механізованого сільського господарства основні роботи виконуються чоловіками, а частина жінок переселяється в міста для роботи в сфері послуг.

Вікова структура населення світу

Розподіл населення за віком пов'язаний з особливостями і динамікою його відтворення і міграцією. Вікова структура впливає майже на всі демографічні показники, особливо на загальні коефіцієнти народжуваності та смертності, на частку економічного населення тощо. За економічною ознакою населення поділяють на допрацевдатне, працевдатне, післяпрацевдатне. Межі вікових груп встановлюються на основі трудового законодавства, місцевих традицій тієї чи іншої країни. За біологічною ознакою виділяють такі вікові групи: до 15, 15-49, 50 і більше років. Особливо виділяються вікова група жінок у фертильному віці (15-49 рр.), коли жінка може народжувати дітей.

На базі співвідношення різних вікових груп визначають три типи вікових структур населення: прогресивний (що розвивається), стаціонарний (стабілізований), регресивний (що деградує). Вважається, що прогресивним є такий тип популяції населення, коли його чисельність у віці до 15 р. становить понад 25%, а 50 років і більше — менше 25%.

Країни Європи наближаються до регресивного типу у зв'язку зі зростанням частки осіб старших вікових груп. Показник "молодості", тобто різниця між показниками молодшої та старшої вікових груп, найменший у : талії (-1,5 %), Німеччині (0,9 %), Норвегії (3,6 %), Франції (4 %), Угорщині 3,6 %), Україні (9,2 %), Білорусі, Росії (57,0). У більшості країн Азії і Африки вікова структура молода. "Молодість" характерна для Лівії, Гани (47,6 %), Ефіопії (45,2 %), Того, Замбії (42,2 %), Сирії (41,9 %), Мадагаскару (41 %).

Розподіл населення світу за віком, 2001, %

Регіони	Вікові групи			Показник "молодості", %
	0-14 рр.	15-64 рр.	65 р. і більше	
Африка	43	54	3	40
Америка	28	64	8	20
Азія	30	64	6	24
Європа	18	67	15	3
Океанія	25	65	10	15
Увесь світ	30	63	7	23

Зараз у світі найчастіше застосовується поділ населення на три вікові типи: до 15 (або до 19 р.) — діти і юнаки; 15-64 (або 20-59 рр.) — молодь дорослі; більше 65 (або 60 р.) — люди похилого віку.

Релігійна структура населення світу

У світі існує чимало релігій, але тільки три з них вважаються світовими — християнство, мусульманство (іслам) та буддизм.

Християнство виникло понад 2000 років тому й об'єднує в собі католицизм, православ'я і протестантизм. Його виникнення і поширення пов'язане з образом Ісуса Христа, який, за християнським вченням, своїми стражданнями і смертю спокутував гріхи людства. У Північній Америці переважають протестанти, а в Південній — католики. В Австралії серед віруючих більшість — протестанти і католики. У Європі живуть прихильники всіх трьох гілок християнства. Православ'я переважає у країнах Східної Європи.

Іслам — друга за чисельністю віруючих релігія у світі. Її прихильників називають мусульманами. Іслам виник в Аравії в VII ст. н.е. Його засновник — пророк Мухаммед. Іслам поширений у Південно-Західній, Центральній та Південно-Східній Азії (найбільша мусульманська країна — Індонезія) і в Північній Африці.

Буддизм поширений на півостровах Індостан та Індокитай, у Китаї та Монголії. Прибічники цієї релігії сповідують заповіді Будди (буквально Пробудженого).

Індуїзм існує в Індії понад 5000 років і визнає кілька тисяч богів, серед яких Брахма, Вішна та Шива.

Іудаїзм виник у Палестині 4000 років тому. Іудаїсти вірять в єдиного бога, якого досягнули в одкровеннях великі пророки.

У багатьох країнах Африки збереглися *традиційні* (примітивні) релігії, наприклад, анімізм. Анімісти вірять, що в кожній живій істоті й у кожній речі є свій дух, який необхідно вшановувати піснями і танцями.

У світі є й національні релігії, які сповідує один народ (конфуціанство — в Китаї, синтоїзм — в Японії, іудаїзм — в Ізраїлі

Трудові ресурси

Структура зайнятості населення. Під трудовими ресурсами розуміють частину населення, яка досягла працездатного віку. У різних країнах підхід до визначення меж працездатного віку неоднаковий. У міжнародній практиці працездатними вважається населення віком від 15 до 65 років.

Частина працездатного населення, що зайнята в суспільному виробництві, разом з особами, які прагнуть працювати і шукають роботу, належить до економічно активного населення. Співвідношення між тими, хто в даний час не має роботи, до економічно активного населення визначає рівень безробіття. Цей показник залежить від багатьох чинників і, в першу чергу, від рівня економічного розвитку країни.

У сучасних умовах структура зайнятості населення також залежить від рівня економічного розвитку держави (див. рис. 9). Так, у розвинутих країнах частка населення, зайнятого у промисловості, коливається від 25 до 40%, а частка працюючих у сільському господарстві постійно зменшується. У той же час характерним є зростання частки зайнятих у невиробничій сфері, особливо в торговельно-фінансовій та управлінській діяльності (до 35-50%). У країнах, що розвиваються, у промисловості зайнято не більше 15-20% населення, близько 50% працює у сільському господарстві, порівняно велика частка населення працює в невиробничій сфері — туристичному обслуговуванні та сфері послуг. У постсоціалістичних країнах у промисловості зайнято до 49% населення, до 20% працює в сільському господарстві, близько 30% населення — у невиробничій сфері, але, на відміну від розвинутих країн, більшість працює у традиційних галузях цієї сфери (освіті, охороні здоров'я, культурі). Таким чином, структуру зайнятості населення можна вважати одним з показників рівня розвитку країни.